



**ZBORNICA ZA  
R A Z V O J  
SLOVENSKEGA  
ZASEBNEGA  
VAROVANJA**

**2013**

**KATALOG**

**STROKOVNIH PRIPOROČIL**

**ZA IZVAJANJE UKREPOV**

**IN UPORABE**

**DRUGIH SREDSTEV V ZASEBNEM VAROVANJU**

Gradivo je izdelano za izvedbo programov strokovnih usposabljanj in izpopolnjevanj varnostnega osebja, ki jih izvaja Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja skladno z določbami Zakona o zasebnem varovanju. Na gradivu ima vse materialne pravice izključno Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja. Kopiranje in razmnoževanje v kakršnikoli obliki je prepovedano in kaznivo.

Odgovorna oseba: Branko Slak, predsednik Zbornice za razvoj slovenskega zasebnega varovanja.

**VSEBINA:****1 UVOD****2 SPLOŠNA DOLOČILA IN NAVODILA**

- 2.1 Pravna podlaga
- 2.2 Splošna določila in navodila za uporabo kataloga
- 2.3 Okoliščine postopkov izvajanja ukrepov in uporabe drugih sredstev varnostnikov
- 2.4 Tipizacija postopkov izvajanja ukrepov in uporabe drugih sredstev varnostnika

**3 NAČELA UPORABE UKREPOV VARNOSTNIKA****4 PRAVILA KOMUNICIRANJA IN ODNOS DO STRANK V POSTOPKIH**

- 4.1 Diagram prikaza verbalnega in neverbalnega komuniciranja v postopkih

**5 UKREPI, DOLŽNOSTI IN UPORABA DRUGIH SREDSTEV VARNOSTNIKA**

- 5.1 Ukrepi varnostnika
- 5.2 Uporaba drugih sredstev varnostnika
- 5.3 Dolžnosti varnostnika pri izvajanju ukrepov in uporabi drugih sredstev

**6 POSTOPKI IZVAJANJA UKREPOV IN UPORABE DRUGIH SREDSTEV VARNOSTNIKOV V TABELARNI IN GRAFIČNI OBLIKI**

- 6.1 Opozorilo
- 6.2 Ustna odredba
- 6.3 Ugotavljanje istovetnosti
- 6.4 Površinski pregled
- 6.5 Preprečitev vstopa oziroma izstopa z varovanega območja
- 6.6 Zadržanje osebe
- 6.7 Uporaba fizične sile in
- 6.8 Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje
- 6.9 Uporaba plinskega razpršilca
- 6.10 Uporaba službenega psa
- 6.11 Uporaba strelnega orožja

## 1 UVOD

Namen opravljanja nalog zasebnega varovanja je varovanje ljudi in premoženja pred nezakonitimi dejanji, poškodovanjem ali uničenjem z varnostnim osebjem ter sistemi tehničnega varovanja. Opravlja se v oblikah, določenih z zakonom. Ne glede na hiter razvoj sistemov tehničnega varovanja, je varovanje z varnostnim osebjem še vedno ena od temeljnih storitev zasebnega varovanja.

Katalog strokovnih priporočil za izvajanje ukrepov in uporabe drugih sredstev v zasebnem varovanju (v nadaljevanju katalog) je strokovno gradivo namenjeno varnostnemu osebju. Katalog je lahko strokovni pripomoček tudi drugim osebam, ki se teoretično ali praktično ukvarjajo z zasebnim varovanjem. V katalogu vsebovane vsebine, postopki in praktični primeri izvajanja ukrepov varnostnika so oblikovani tako, da hitro in nazorno vodijo uporabnika do strokovne in zakonite izvedbe ukrepa ali uporabe drugega zakonsko dovoljenega sredstva.

Po vsebini je katalog razdeljen na dva dela. V prvem delu so uporabnikom na voljo teoretična izhodišča in strokovna napotila za izvajanje postopkov, ki se nanašajo na posamezen ukrep varnostnika ali uporabo drugega sredstva.

Drugi del kataloga je v celoti praktične narave. Skozi tabelarni in grafični (diagrami) prikaz postopkov izvajanja posameznih ukrepov in uporabe drugih sredstev v zasebnem varovanju, vodi uporabnika kataloga skozi različne vrste in tipe postopkov, ga informira o optimalnem pristopu in spoštovanju zakonskih omejitev ter mu nudi pravni okvir možnega delovanja oziroma izvedbe postopka.

Osnovno vodilo kataloga je, da mora varnostnik pri postopkih izvajanja ukrepov in uporabi drugih sredstev dosledno spoštovati človekove pravice in svoboščine ter človekovo osebnost in dostojanstvo. Ukrepe in druga sredstva mora uporabljati v skladu z načeli zakonitosti, strokovnosti, sorazmernosti, humanosti, etičnosti in učinkovitosti, pri tem pa upoštevati lastno varnost in varnost drugih oseb.

Osnovni namen kataloga je uporabniku nuditi pomoč, kako se v konkretnih življenjskih situacijah pravilno odločati, znati sestaviti okoliščine v ustrezno celoto in šele zatem ukrepati. Gre torej za praktično pomoč uporabnikom pri oblikovanju pravilnih miselnih vzorcev za strokovno uporabo ukrepov in drugih sredstev varnostnika, ki predstavljajo temelj vsakega profesionalnega vodenja postopka.

## 2 SPLOŠNA DOLOČILA IN NAVODILA

### 2.1 Pravna podlaga

Pravno podlago za izvajanje ukrepov in uporabo drugih sredstev varnostnika dajeta:

- Zakon o zasebnem varovanju –ZZasV-1 (Ur.l. RS št. 17/2011) in
- Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju (Ur. l. RS št. 100/2011).

### 2.2 Splošna določila in navodila za uporabo kataloga

**Uporabnik** mora za pravilno uporabo poznati zakonsko urejenost področja uporabe ukrepov in drugih sredstev varnostnika v zasebnem varovanju.

**Katalog** se pravilno uporablja tako, da uporabnik strokovno povezuje teoretične vsebine in praktični del postopkov varnostnika in jih razume kot celoto.

**Teoretični del** kataloga predstavljajo vsebine, ki se nanašajo na zakonske pravice, dolžnosti in omejitve pri izvajanju ukrepov in uporabi drugih sredstev varnostnika.

**Praktični del** kataloga predstavljajo diagrami izvajanja posameznih ukrepov ali uporabe drugih sredstev varnostnika, ki jih določa zakon.

**Diagrami** sistematično vodijo uporabnika skozi celotno izvedbo posameznega ukrepa ter uporabo plinskega razpršilca, službenega psa in strelnega orožja.

**Pojem »stanje osebe«**, pomeni v kakšnem stanju je oseba, s katero varnostnik vodi postopek (vinjena, poškodovana, invalidna, z zmanjšano prištevnostjo, bolna...).

**Komunikacija po zvezah** - Za pravilnost sporočanja podatkov je pomembna pravilna komunikacija po različnih oblikah zvez. Osnovna pravila in dolžnosti komuniciranja po zvezah so govoriti jasno in razločno, uporabljati kratke in jedrnatе stavke, po potrebi črkovati priimke, imena krajev in ulic.

### 2.3 Okoliščine postopkov izvajanja ukrepov in uporabe drugih sredstev varnostnikov

Pri izbiri tipa postopka je potrebno upoštevati objektivne in subjektivne okoliščine varnostnega dogodka:

1. Objektivne okoliščine so:

- **kraj izvedbe postopka** (javni ali zasebni prostori, prevozna sredstva, zaprti prostori, lokali, bližina državne meje, bližina varovanih objektov, javni shodi, športne prireditve ...)
- **čas izvedbe postopka** (dan, noč, letni čas)
- **vrsta storjenega dejanja glede na posledice** (neupravičeno zadrževanje na varovanem objektu ali območju, interventni dogodek, prekršek, kaznivo dejanje, nesreča, naravna nesreča ...)
- **karakteristike osebe v postopku** (spol, starost, psihofizično stanje, vedenje v postopku, način upiranja, uporaba posebnih znanj in spretnosti, prtljaga, nevarni predmeti, večkratni kršitelj, število oseb);
- **vremenske razmere** (dež, sneg, led, vihar ...);
- **način zaznave dejanja** (napotitev, lastna zaznava).

2. Subjektivne okoliščine so:

- število varnostnikov
- strokovna znanja in spretnosti,
- uporaba telesnih čutov (sluh, vid, vonj),
- psihofizična pripravljenost osebe,
- premagovanje strahu,
- delovne izkušnje,
- komunikativnost
- sposobnost reševanja konfliktov
- uporaba varovalne opreme
- uporaba tehničnih sredstev.

## 2.4 Tipizacija postopkov varnostnika pri uporabi ukrepov in drugih sredstev:

Varnostnik izvaja posamezne ukrepe in uporablja druga sredstva varnostnika v različnih pogojih in okoliščinah, ki neposredno ali posredno vplivajo na varnost izvedbe postopka. Glede na pričakovane pogoje izvajanja in okoliščine nevarnosti delimo postopke v katalogu na :

- OBIČAJNE in
- NEVARNE

### **Običajni postopek**

Pri **običajnem** postopku izvajanja ukrepov varnostnika ni pričakovati nevarnosti ali pa se te lahko pojavijo v majhnem in kontroliranem obsegu.

Za običajne postopke je priporočljivo:

- uporaba primerne in umirjene komunikacije,
- upoštevanje varnostne razdalje do osebe glede na okoliščine izvedbe postopka,
- vizualni kontakt in spremljanje ravnanja osebe
- primerna neverbalna komunikacija (govorica telesa),
- skrb za lastno varnost.

### **Nevarni postopek**

Nevarni postopek je postopek, pri katerem lahko varnostnik že vnaprej pričakuje, da bo oseba ali več oseb ukrepanje varnostnika ovirala, preprečevala ali ga celo ogrožala. Te okoliščine pomenijo višjo ali visoko stopnjo nevarnosti in tveganja za varnostnika ter zahtevajo previden in pravilen pristop do osebe ali oseb.

Za nevarne postopke je priporočljivo:

- uporabiti pomirjujočo a odločno komunikacijo,
- jasno izražati navodila in zahteve varnostnika,
- upoštevati varnostno razdaljo in varnostni trikotnik,
- spremljanje in nadzor vedenja osebe v postopku,
- pravočasno opozarjanje osebe na nedopustno vedenje in ravnanje,
- zavzeti varnostni položaj,
- varovati postopek, če ga izvajata dva ali več varnostnikov,
- oceniti objektivnost izvedbe ukrepa,
- se pripraviti na morebitno uporabo fizične sile ali plinskega razpršilca,
- se pripraviti na uporabo sredstev za vklepanje ali vezanje,

**Tip postopka glede na stopnjo nevarnosti in ključne elemente** izvajanja je posebej opredeljen v vseh diagramih, kar omogoča uporabniku lažjo uporabo v praksi (glej diagrame).

Predstavljena tipizacija postopkov je »opomnik in priporočilo« varnostnikom pri izvajanju ukrepov in uporabi drugih sredstev varnostnika z vidika znanih in najpogosteje pričakovanih okoliščin varnosti.

Zavedati se moramo, da se okoliščine, ki vplivajo na varen in nemoten potek postopka lahko hitro spreminjajo, tako lahko tudi »običajen« tip postopka hitro preide v »nevarnega« ali obratno.

Nevarne postopke naj bi praviloma izvajala **dva ali več** varnostnikov. To pa ne pomeni, da takšnega postopka ne more opraviti tudi en varnostnik. Če nevaren postopek opravlja en sam varnostnik (kar bo pogosto) se mora zavedati, da bo opravljanje takšnega postopka predstavljalo zanj povečano stopnjo tveganja za njegovo varnost, zdravje in življenje.

### 3 NAČELA UPORABE UKREPOV VARNOSTNIKA

#### Načelo zakonitosti

Zakon o zasebnem varovanju določa, da sme varnostnik ukrepati samo na način določen s tem zakonom in podzakonskimi predpisi, da z najmanjšimi škodljivimi posledicami doseže izvršitev naloge.

#### Načelo strokovnosti

Uporaba ukrepov varnostnika mora biti strokovna in sorazmerna zakonitemu cilju njihove uporabe. Varnostniki lahko posamezne ukrepe ali druga sredstva uporabijo le, če zakonite naloge ne morejo opraviti drugače. Z uporabo morajo prenehati takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih so ukrep ali sredstvo uporabili, ali ob ugotovitvi, da naloge na ta način ne bodo mogli opraviti.

#### Načelo sorazmernosti

Načelo sorazmernosti pomeni zagotavljanje ravnotežja med zakonitim ciljem opravljanja naloge in nastalimi posledicami za njegovo doseg.

Sorazmernost se pri izvajanju ukrepov kaže v naslednjih segmentih :

- **segment najmanjših škodljivih posledic:** varnostnik sme pri izvajanju ukrepov uporabiti tisti ukrep, s katerim se z najmanjšimi škodljivimi posledicami doseže izvršitev njegove naloge;
- **segment sorazmernosti nastale škode:** škoda (materialna ali nematerialna), ki je ali bi lahko nastala z uporabo določenega ukrepa mora biti sorazmerna zakonitemu cilju oziroma sorazmerna nevarnosti, ki je grozila;
- **segment časovne sorazmernosti:** uporaba določenega ukrepa sme trajati samo tisti nujno potreben čas, da se izvrši določena varnostna naloga.

#### Načelo posebno skrbnega in obzirnega ravnanja (humanost)

Posebej skrbno in obzirno pa mora varnostnik ravnati v odnosu do otrok in mladoletnikov, invalidov, starejših in bolnih oseb, vidno nosečih žensk ter drugih šibkejših oseb, upošteva njihove posebnosti, ki jih je mogoče opaziti.

Ukrepa fizične sile in sredstev za vklepanje in vezanje varnostnik ne sme uporabiti proti otrokom, vidno bolnim, starim, onemoglim osebam, vidno težkim invalidom in vidno nosečim ženskam, razen če drugače ne more obvladati njihovega upiranja ali napada ali če ti neposredno ogrožajo življenje varnostnika ali drugih ljudi ali neposredno ogrožajo premoženje.

#### Načelo etičnega ravnanja

Pri izvajanju ukrepov mora varnostnik spoštovati človekove pravice in svoboščine, osebno celovitost in dostojanstvo osebe. Nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu, ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

Imetnik licence ali naročnik storitve zasebnega varovanja varnostniku ne sme odrediti izvajanja ukrepov in nalog, ki so v nasprotju z Zakonom o zasebnem varovanju ali uporabo drugih prisilnih sredstev, nevarnih predmetov ali živali kot prisilno sredstvo, katerih uporaba je s tem zakonom prepovedana.

Varnostnik med opravljanjem nalog na varovanem območju ne sme imeti v posesti in uporabljati druga prisilna sredstva, nevarne predmete in snovi, katerih nabava in posest osebam ni dovoljena ali je omejena.

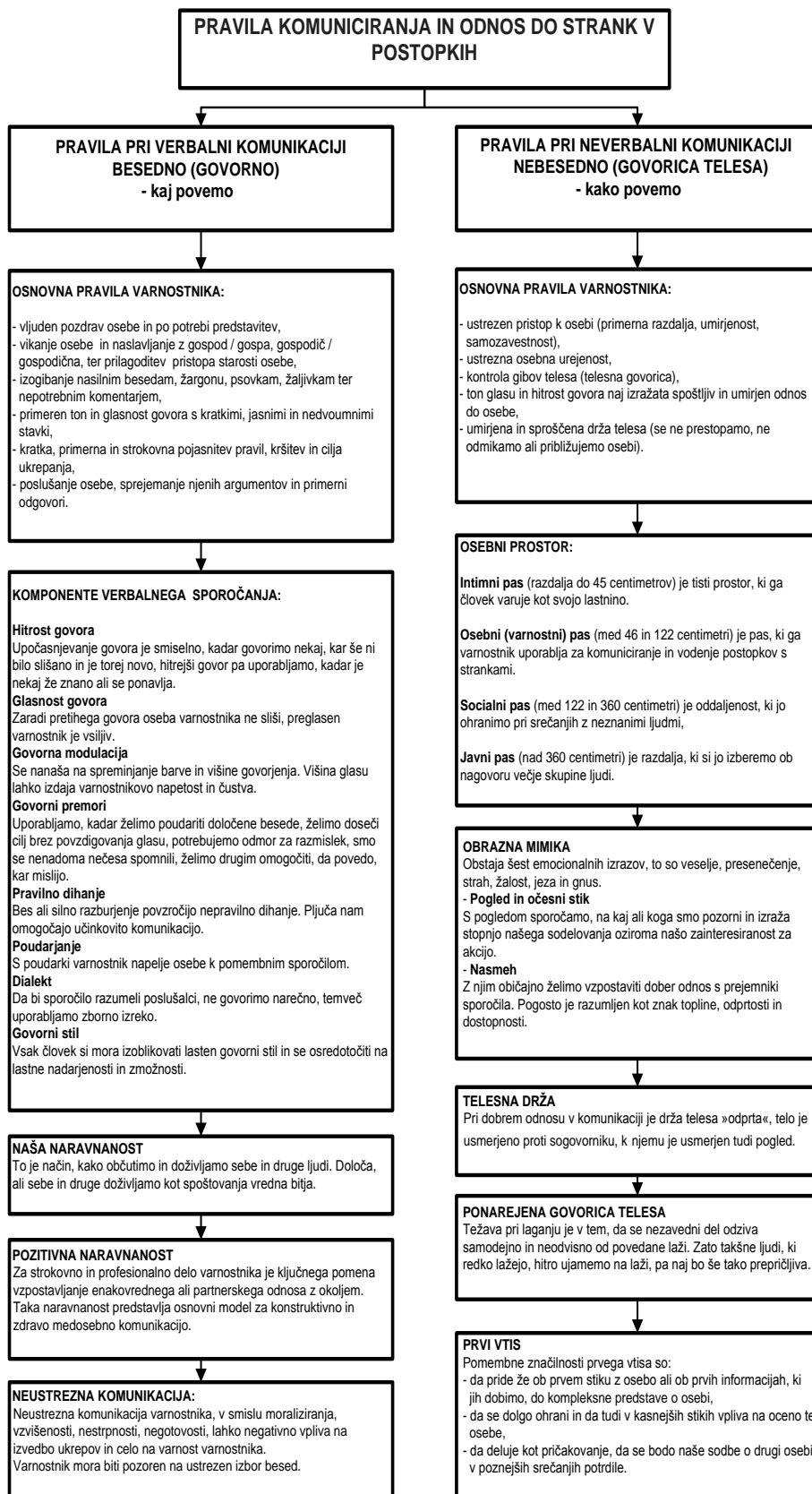
#### **4 PRAVILA KOMUNICIRANJA IN ODNOS DO STRANK V POSTOPKIH**

Varnostnik se pri opravljanju svojega dela srečuje z različnimi oblikami komuniciranja. Najpogostejše je vsakodnevno običajno pisno in govorno komuniciranje, oziroma sporazumevanje z ljudmi, kot smo ga vajeni po bontonu.

Takšna oblika komunikacije med opravljanjem nalog varnostnika pogosto ni primerna, zato mora ta dobro poznati tudi oblike in pravila poslovnega komuniciranja in poslovnega bontona.

Pri svojem delu se varnostnik srečuje z različnimi ljudmi in njihovimi reakcijami, ki pogosto pripeljejo do konfliktnih situacij. Takšne situacije mora varnostnik pravočasno prepoznati, znati umirjati osebe ali situacijo in konflikt čim hitreje razrešiti.

##### **4.1 Diagram prikaza verbalnega in neverbalnega komuniciranja v postopkih**





## 5 UKREPI, DOLŽNOSTI IN UPORABA DRUGIH SREDSTEV VARNOSTNIKA

### 5.1 Ukrepi varnostnika

Zakon o zasebnem varovanju določa, da sme varnostnik pri opravljanju nalog zasebnega varovanja, če so ogroženi življenje, osebna varnost ali premoženje ali če je kršen red ali javni red na varovanem območju, uporabiti naslednje ukrepe (45. čl.):

- opozorilo,
- ustna odredba,
- ugotavljanje istovetnosti,
- površinski pregled,
- preprečitev vstopa na varovano območje,
- zadržanje osebe,
- uporaba fizične sile in
- uporaba sredstev za vklepanje in vezanje.

### 5.2 Uporaba drugih sredstev varnostnika

V kategorijo zakonite uporabe drugih sredstev varnostnika spadajo:

- plinski razpršilec
- službeni pes in
- strelno orožje.

Varnostnik lahko pri delu nosi in uporablja le zakonita sredstva imetnika licence.

### 5.3 Dolžnosti varnostnika pri izvajanju ukrepov in uporabi drugih sredstev

**Varnostnik lahko** uporablja ukrepe in druga sredstva varnostnika samo na varovanem območju, razen v primeru, določenim v 3. odst. 44. člena Zakona o zasebnem varovanju, ko varnostnik lahko zaloteno osebo neposredno zasleduje in jo zadrži tudi zunaj varovanega območja.

**Uporaba ukrepov** mora biti strokovna in sorazmerna zakonitemu cilju njihove uporabe. Pri uporabi ukrepov morajo biti spoštovane človekove pravice in svoboščine. Nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu, ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

**Varnostnik je dolžan** pravočasno in razumljivo seznaniti osebe z redom na varovanem območju.

**Pred izvedbo ukrepa** mora varnostnik osebo, zoper katero bo ukrepal, če je to glede na okoliščine mogoče, o tem prehodno seznaniti, jo opozoriti na posledice in ji na ta način omogočiti, da se z upoštevanjem opozorila izogne drugim ukrepom.

**Z uporabo ukrepa mora varnostnik prenehati** takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bil ukrep uporabljen, ali ob ugotovitvi, da naloge na ta način ne bo mogel opraviti.

**Posebej skrbno in obzirno** mora varnostnik ravnati v odnosu do otrok in mladoletnikov, invalidov, starejših in bolnih oseb, vidno nosečih žensk ter drugih šibkejših oseb, upošteva njihove posebnosti, ki jih je mogoče opaziti.

**Ukrepa fizične sile in sredstev za vklepanje in vezanje** varnostnik ne sme uporabiti proti otrokom, vidno bolnim, starim, onemoglim osebam, vidno težkim invalidom in vidno nosečim ženskam, razen če drugače ne more obvladati njihovega upiranja ali napada ali če ti neposredno ogrožajo življenje varnostnika ali drugih ljudi ali neposredno ogrožajo premoženje.

**Varnostniku ni dovoljeno** izvajati ukrepa površinskega pregleda, preprečitve vstopa na varovano območje, zadržanja osebe, uporabe fizične sile in uporabe sredstev za vklepanje ali vezanje zoper uradne osebe zavodov za prestajanje kazni zapora, policije, obrambnih sil ter drugih uradnih oseb državnih organov in lokalnih skupnosti, ko na varovanem območju opravljajo svoje uradne naloge.

**Če zaradi** uporabe ukrepov ali drugih sredstev varnostnika nastanejo poškodbe, **mora** varnostnik po svojem znanju in usposobljenosti poškodovanemu **nuditi prvo pomoč**. V primeru, da oseba zaradi poškodbe **potrebuje medicinsko pomoč, ji je dolžan to pomoč čim prej priskrbeti in o tem takoj obvestiti policijo**.

**Varnostnik**, ki osebo zadrži, uporabi fizično silo, sredstva za vklepanje in vezanje, plinski razpršilec ali strelno orožje, je dolžan o tem **takoj obvestiti policijo**. To mora storiti tudi če je uporabil službenega psa kot sredstvo prisile.

Če oseba, zoper katero je varnostnik uporabil ukrep ali drugo sredstvo varnostnika to zahteva, se ji je varnostnik **dolžan izkazati s službeno izkaznico in ji nuditi svoje** osebne podatke : ime, priimek in naziv imetnika licence pri katerem je zaposlen.

## 6 POSTOPKI IZVAJANJA UKREPOV IN UPORABE DRUGIH SREDSTEV VARNOSTNIKOV V TABELARNI IN GRAFIČNI OBLIKI

Postopki izvajanja ukrepov in uporabe drugih sredstev varnostnika so v katalogu prikazani v obliki tabel in diagramov. V tabelah so pravila postopkov strokovnega izvajanja ukrepov prikazana v kategorijah : **zakonitost, strokovnost in kakovost** , v diagramih pa z navedbo ali opisom:

- ukrepa ali sredstva,
- konkretne pravne podlage (predpis in člen) za izvedbo,
- pogojev za uporabo
- tipa postopka,
- ustrezne komunikacije,
- elementov varnosti in pričakovanih zapletov,
- izvedbo ukrepa ali uporabe sredstva glede na okoliščine in stopnjo nevarnosti,
- dolžnosti varnostnika
- možnega prehoda na druge dovoljene ukrepe.

Prikazani postopki izvajanja ukrepov ali uporabe drugih sredstev varnostnika so priporočilo za upoštevanje minimalnih in nujnih pogojev za zakonito, strokovno in profesionalno delo varnostnikov.

Zraven navedenih priporočil izvajanja postopkov in spoštovanja pravil strokovnega ravnanja morajo uporabniki kataloga upoštevati tudi druge okoliščine in pravila kot so: presenečenje, osebno in medsebojno varovanje, iznajdljivost, prilagodljivost, ekonomičnost, stalno spremljanje in ocenjevanje situacije in ovire, ki so odraz trenutne situacije in sledijo v nadaljevanju kataloga.

- 6.1 opozorilo
- 6.2 ustna odredba
- 6.3 ugotavljanje istovetnosti
- 6.4 površinski pregled
- 6.5 preprečitev vstopa na varovano območje
- 6.6 zadržanje osebe
- 6.7 uporaba fizične sile
- 6.8 uporaba sredstev za vklepanje in vezanje
- 6.9 uporaba plinskega razpršilca
- 6.10 uporaba službenega psa
- 6.11 uporaba strelnega orožja

